

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

SITE-SPECIFIC INSTALACE

BcA. Karolína Šafrová

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program: Výtvarná umění

Studijní obor: Intermediální tvorba

Specializace: Intermédia

Diplomová práce

SITE-SPECIFIC INSTALACE

BcA. Karolína Šafrová

Vedoucí práce: MgA. Jan Morávek

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2020

Zadávací listina

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červenec 2020

.....podpis autora

Touto formou, bych ráda poděkovala MgA. Janu Morávkovi, za vedení diplomové práce a také za předané zkušenosti v průběhu celého studia.

Obsah:

1. Mé dosavadní dílo v kontextu specializace.....	5
2. Téma a důvod jeho volby, cíl práce.....	7
3. Proces přípravy, proces tvorby.....	9
4. Popis díla, technologická specifika.....	11
5. Přínos práce pro daný obor.....	12
6. Slabé stránky, silné stránky.....	13
7. Seznam použitých zdrojů.....	14
<i>a) Knižní a periodická literatura</i>	
<i>b) Internetové zdroje</i>	
8. Resumé.....	15
9. Seznam příloh.....	16-48

1. Mé dosavadní dílo v kontextu specializace

Po celou dobu mého výtvarného studia, počínaje střední školou po magisterské studium, jsem se primárně věnovala oboru sochařství později i v kombinaci s malbou. Vždy jsem tíhla k figurální tvorbě, která mne stále nepřestává fascinovat. Nekonečné možnosti figurální tvarové fyziognomie ve výtvarném umění i ve fyzickém světě, je nejspíše důvod mé fascinace. Tolik možností, tvarů, barev, nálad, povahy, křivek třeba i pokřivení mysli. Zkoumání skrze sochy či malby vlastní psyché. Nalézt vlastní cestu, ve svém nutkání tvořit a výtvarně se vyjádřit.

Do své tvorby jsem se vždy snažila vtisknout samu sebe a v tomto duchu, touto cestou, hledat příčiny, jinak často automatické tvorby. Tvorba je pro mě někdy terapií, mnohdy také meditací ale i snaha pojímat svou práci s nadsázkou.

V zpracovávaných objektech shledávám barvu jako velmi podstatnou součást mého díla a proto jsem došla ke kombinaci malby s plastikou. V počátku mé tvorby jsem malbu se sochou nijak nekombinovala a byly to pro mne dvě odlišné disciplíny. Při tvorbě bakalářské práce jsem tyto dvě odvětví spojila a toto konečné vyjádření ne pouze jednou technikou, je pro mne nyní přirozenější cestou. Malbu nyní málokdy v tvorbě vynechávám a nyní mě, tak říkajíc, doprovází v mém současném díle.

Ve spojení sochy a malby jsem tedy tíhla k tomu, svou tvorbu přetransformovávat na spíše inter-mediální práci, nikoli, obrazně řečeno, na klasické sochařství. Potřeba experimentovat a hledat situační řešení se mně zdá nejpřirozenějším a nejvíce blízkým v mém výtvarném projevu. Potřeba dílu předávat více příběhové epičnosti může připomínat vnímání jakousi vypravěčskou beletrii. Nakonec však ani tento vlastní pocit z práce neshledávám špatným, jelikož je to během mých studijních let vyprofilovaná a osobitá cesta uměleckého vyjádření, v čemž také vidím i další možnou cestu realizace po ukončení studia. Být ve svém nitru svobodná, sama se sebou i v sobě, nechat pracovat svou intuici a pocity.

Inspiraci se snažím nehledat příliš daleko a většinou zobrazuji to, co sama prožiji, to co znám nejlépe. Baví mě použití silných kontrastů, nebojím se využití vlastní intimity a kroků do neznáma na úkor možného škokbrnutí. Oceňuji, když socha hovoří za mě, nikoliv já za ní.

Pro lepší pochopení mé náklonnosti k barvám a způsobu pojetí tvorby bych určitě zmínila mou lásku k mistrům jako je Henri Matisse, jeho krásné plošné sytě barevné kontrasty, Paul Gauguin a jeho uzavřené tvary pevnou linií, Karel nepraš a jeho silně kolorované a surově groteskní objekty s neuvěřitelně nápaditým výrazem a v neposlední řadě třeba Josef Váchal se svými nebojácnými, provokujícími, a někdy až děsivými náměty.

To je ta surovost, která dráždí, která mě tak baví. Tímto směrem bych se v tvorbě chtěla nadále více posunout a stále více se přibližovat těmto bryskním výtvarníkům. Pracovat s lehkostí a zapáleností, nalézt svůj vlastní opravdový umělecký směr.

2. Téma a důvod jeho volby, cíl práce

Site-specific instalace. Důvod volby tohoto tématu je vcelku předvídatelným krokem, jelikož má láska k prostorové tvorbě, záliba ve spojení více médií a více technik je pro mou práci přirozeným vyústěním. Je to pro mne příhodnou volbou i výzvou, jak spojit tyto mně blízké disciplíny.

Okolnosti výběru hrály roli určitě i v ne tolik jasných hranicích zvoleného tématu, jelikož jak jsem zmínila, má práce s materiály i celkový duch mého díla, si téměř vždy hraje s náhodou a intuitivními automatismy. Ráda se za sebe nechávám vést jakousi podvědomou rukou. Těším se z každé zcela nepromyšlené a nevymyšlené nedokonalosti, která tak zvaně vibruje životem a rozverností. Volnomyšlenkářství je pro mě cestou, jak ze všednosti dne vytvořit originál. Otevřené srdce. To je pro mě v tuto chvíli velmi důležitou součástí činnosti a tvorby, abych byla schopna nalézt sama sebe ve výtvarném projevu i v životě.

Cíl práce jsem opětovně spojila s určitým vlastním vnitřním hledáním. Pozastavení se nad svými osobními myšlenkami. Zkoumat důvody vlastních automatismů a zarytých pravd, které mne mohou paradoxně brzdit a omezovat. Podrobné a bolestivé zamýšlení se nad sama sebou. Motání se v "bludném kruhu", neřešení problémů, které se dokola stále vrací a opakují se, dokud snad nepřijde konečné vyřešení. Přeji si dojít zjištění, že vše co vypadá jako špička nepokořitelného ledovce psyché, zvládnout a rozkrýt lze. Nebát se pohledět i ošklivostem zákoutí své, ve snaze zapomenuté minulosti do očí, dojít ke smíření a přijetí. Opřít se ve vlastním vnitřním bádání třeba i o Freudův výklad snů, jeho metodu volných asociací, zkoumat své vědomí, předvědomí a nevědomí (lze nevědomí zkoumat?). S pokorou a oddaností hledat i u moudřejších. Tak jak uvádí Sigmund Freud, že sny jsou složitou myšlenkovou spleť, která nám z podvědomí udává frustrující realitu, kterou nechceme slyšet a vytěsňujeme ji, tak bych chtěla dojít k této realitě v bdělém stavu a postavit se jí čelem.

“Sen nemůžeme srovnávat s nepravdělnými tóny, které vydává hudební nástroj, na jehož struny místo ruky hudebníka udeřila nějaká vnější síla; sen není beze smyslu, není absurdní, nepředpokládá, že jedna část bohatství našich představ spí,

zatímco nějaká jiná se začíná probouzet. Sen je plně platným psychickým jevem, a to splněním určitého přání; můžeme jej začlenit do souvislosti duševních úkonů v bdělém stavu, jež jsou nám srozumitelné; byl vytvořen krajně složitou duševní činností. [...]

Freud, Sigmund: Výklad snů, o snu. Praha 1998, s. 92-95, 141

Intimita, která je v díle obsažena, snad není v rozporu s mou občas extrovertní a exaltovanou povahou, nicméně udělat konečný krok, kterým jsem se rozhodla dát na oddiv publiku své nevyřešené a mne doprovázející stále bdělé strašáky, byl pro mne vskutku těžký. Avšak dosáhla jsem dojmu, že ačkoliv cesta k uzdravení těla i mysli není zkrátka věcí jednoduchou, přichází čas, abych soustředila svůj tvůrčí potenciál na živý svět kolem sebe, na krásu i utrpení světa a ne pouze na své nitro.

Cíl práce by tedy měl být o mě samotné, o snaze udělat správný krok a posunout se dál, nicméně s potenciálem být jednou z mnoha „hledajících mladých žen tohoto světa“. Je to o přehlížení mě samotné mnou samotnou? Hledání problémů tam kde nejsou? Je vlastně důležité hledat jakési zmatečné řešení? Co vlastně ruší a komplikuje můj život?

Snažila jsem si též uvědomit, že vše nejde hned, naučit se trpělivosti. Mít radost z každého malého vítězství. Mít na paměti, že mé starosti nejsou něčím speciálním nýbrž běžnou součástí každodenního života a tím získávat určitou rovnováhu. Rovnováhu mezi dobrým a zlým, tak jako existuje den a noc, či u nás horké léto a chladná zima. Prožitím tmy a bolesti, mohu plněji prožít radost a lásku.

„Člověk bývá zřídka dobrý nebo zlý celkově, většinou je "dobrým" v určitém vztahu a v jiném "zlým", nebo je "dobrým" za takových a takových vnějších podmínek a za jiných jednoznačně "zlým."“ — Sigmund Freud

3. Proces přípravy, Proces tvorby

Proces přípravy byl poměrně zdlouhavý, jelikož je pro mne vždy složité nalézt odrazový můstek a začít z mnoha nápadů nějaký realizovat. Ačkoli bylo v mém případě skoro jisté, že budu pracovat s objektem či sochou, idejí bylo z počátku hned několik. Nejvíce jsem se přikláněla ke dvěma verzím a rozhodovala jsem se zpočátku mezi jednodušším pojetím v podobě jedné plastiky instalované v prostoru a mezi vyobrazením temné skříně či zákoutí s několika bustami doprovázenými malbou. Po zvážení mého dilematu a poradě s vedoucím ateliéru jsem zvolila intimnější volbu, nicméně jak je u mne příznačné, pracnější a složitější. Temné zákoutí mé mysli. Zde se začala realizovat má site-specific instalace.

Zvolila jsem si vyobrazit busty, které znázorňují určitý strach, děsivé emoce a úzkost z po léta oddalovaných "strašáků ve skříní". Po jisté výtvarné terapii do svého nitra jsem si postupem času začala uvědomovat strach, který se v nich skrýval. Byl to strach, který tkvěl hlavně v známe minulosti a neznámé budoucnosti, což nebylo vůbec tak překvapující zjištění, jelikož strach z neznáma živený bolestivou zkušeností z minulosti je předzvěstí strachu a smutku.

Tak dlouho opomíjený a dusaný povrch těkavých pocitů, zastlaný do několika vrstev nadýchaných podušek stejně jednou vystrčí svůj ostrý dráp. Náhle se ocitám jako "princezna na drápku". Tomu neznámu teď byla potřeba dát určitý tvar a vzhled. Snad, když vše začne mít určitou podobu, je lépe stravitelnějším.

Busty jsem modelovala přímo v sádře, abych se utvrdila v surovosti a náhodném abstraktním výjevu děsu. Strach má pro mne velkou spoustu škál. Hlavní otázkou bylo, jak ten neznámý děs, který je pohřben tak hluboko, vlastně fyzicky vypadá. Je malý? Je velký? Je zelený nebo žlutý? Má oči, má zuby? Nebo je to pouze amorfnní tvar se zdrsňenou strukturou bez mimiky a výrazu? V procesu tvorby jsem se sama svých bust ptala, čím jsou, co znamenají? Proč je vlastně potřeba ze sebe dostat, když jsme spolu tak dlouho a do teď jsme to spolu nějak zvládali. Strávené hodiny v ateliéru s vlastními strašidly bylo pro mne ke konci procesu velkým panoptikem emocí, až přišla chvíle, kdy jsem se od srdce na „Hrůzy“

naštvala. Do modelace ze sádry jsem cákala barvou, ryla do nich nožem, vrtákem, nůžkami, rydlem, znovu a znovu je přebarvila, až přišel jakýsi pocit lítosti k nim. Přicházela jsem procesem tvorby bust na zjištění, že tyto hrůzy jsou pouze v mé hlavě, výplodem mé vlastní mysli či fantazie, nikoli kohosi cizího a stejně tak jako je mohu vytvořit, tak je také mohu i stejným způsobem zapudit či dostat z hlavy. Dosáhnout ve své mysli míru bez válek. Při tomto uvědomění mi spadl jeden pomyslný kámen ze srdce, ostrá hrana ledovce začala vlivem paprsků slunce lehce tát a hrana se příjemně zaoblila.

Když jsem se dostala do bodu, kdy jsem neměla potřebu další strašáky tvořit, ale spíše jejich množství eliminovat, přišla otázka jak celý tento proces zakotvit do určitého celku. Rozhodla jsem se vytvořit těmto strachům svůj vlastní prostor v prostředí, ze kterého bude zřejmé, jak tento proces probíhal i jak se dostal do cíle. Aby bylo zřejmé, že jsem byla schopna "Hrůzy" vystavit na odiv mně samotné i divákovi a zároveň jim poskytla svůj vlastní ohraničený prostor, kam patří.

Instalace má několik zásadních bodů. První z nich je, že prostředí pro strachy by mělo odpovídat jejich vlastnostem. Místo by tedy nemělo vzkvétat novotou ani přílišným optimismem. Jedná se tedy o opuštěný prostor, který má korespondovat s ohraničeným prostorem, který jsem strachům ve své hlavě přidělila.

V dalším bodě instalace jsem přemýšlela, jak vytvořit celistvou spletnost a návaznost mezi strašáky, kteří se tvoří a zpětně akumulují do jednoho a v konečném důsledku tvoří jeden obraz. Zvolila jsem za použití barev busty instalovat reliéfně na zdi. Tohoto celistvého dojmu obrazu jsem docílila černou podmalbou stěny aby odrážela určité temno a zákoutí, kde se tyto emoce rádi schovávají. Posledním zásadním bodem, jsem vytvořila spreji, které dominují ostrou a kontrastní barevností, a tak vyjádřit expresivitu a určitou agresi myšlenek a pocitů, které dokáží ranit.

4. Popis díla, technologická specifiká

Jedná se o site-specific instalaci, která se skládá z několika částí. Čtrnáct bust, které jsou modelovány v sádře na konstrukci z pletiva juty a drátů, následné drážky škrábance a vrypy jsou provedeny různými nástroji, jako jsou vrtáky, rydla, nože a dláta. Následně jsou kolorovány akrylovými a temperovými barvami a tento proces je několikrát opakován až do finálního výsledku. Výsledná podoba busty je umocněna nátěrem přípravku na parkety, aby dostala lepší barevnosti, barvy jsou jinak v dosti savé sádře lehce kalné.

Další část díla tkví v instalaci, která je provedena v místě, které koresponduje s myšlenkou a duchem námětu. Jedná se o opuštěný prostor v dezolátním stavu, který odráží náladu díla. Busty jsou instalované na zdi objektu reliéfním obrazovým způsobem, aby působily jako celistvý objekt. Podmalba stěny pro instalaci bust je zvolena černou akrylovou barvou, aby upozorňovala na temné zákoutí myšlenek, které mají busty představovat.

Do díla jsou dále použity sprejové barvy, aby umocnily expresivitu a agresi okamžiku, kdy zlá myšlenka dokáže ranit.

Celkový efekt a dojem z díla by měl působit živě a citově zabarveně.

5. Přínos práce pro daný obor

Přínos pro můj obor, bych s odstupem času viděla ve zvoleném na výrobu náročném projevu, který dle mého názoru není při univerzitních pracích tolik běžným. Mohl by podpořit ostatní v oboru k větší svobodě volby k vlastnímu vyjádření. Širšímu procvičení různých škál technik a cest, po kterých se lze vydat v budoucí vlastní tvorbě. Nemusí se ale vždy jednat o technicky čisté, multimediální zpracování své myšlenky, lze naopak jít cestou více pocitovou a expresivní.

Upozorňuji tím na možnou odlišnost individuálního projevu v mém Ateliéru, nicméně obdivuji a posuzuji velmi kladně rozmanitost, která je v každém kolektivu. S lítostí vidím na konec svého mnohaletého studia a děkuji tak mimo jiné vedoucímu ateliéru, který vedl pomyslnou „moudrou rukou“ každého studenta po jeho vlastní zvolené cestě. Přínosem by tedy mohlo být na konci jedné cesty objevení cest nových, po kterých bychom se měli dále bez zaváhání vydat.

6a. Silné stránky

Za silnou stránku považuji fortelnost a určitou osobitost svého díla. Domnívám se, že šlápnutím vedle nebylo ani použití barev, které v mých očích, celkovému dojmu díla dodaly větší výraz a celistvý vzhled. Jak již jsem uvedla výše, hra barev je pro mne nedílnou a důležitou součástí tvorby, vkládám do rozličných kombinací svůj umělecký cit a píši tím vlastně příběh. Za druhé oceňuji na své práci, že jsem ji tvořila z čistě mě blízkých a intimních zkušeností, které pomáhají odkrývat citlivost a bolest duše současné mladé ženy, i když mohou působit záhadným a tajemným pocitem.

Zkrátka tedy, že jsem měla odvalu zpracovat téma, které se odráží v mém vlastním vnitřním světě. V neposlední řadě je to i volba tématu, které je mi blízké svou volností a prostorem, který ve své tvorbě vždy vítám.

6b. Slabé stránky

Slabou stránku bych osobně uvedla nejspíše ve formě, která vznikla určitými osobními automatismy. Nemusí tak vnímatele jednoduše uvést do děje a odkrýt hlavní myšlenku díla. Doufám však, že expresivní projev nakonec u diváka vyvolá emoční reakci a alespoň dychtivost pohledět do hloubky kataklysmatu ženské psyché. Nevím, zda by dalším omezením dramatičnosti díla nemohl být čas, který se prodloužil díky odmlce v práci a izolaci od ostatních kvůli Covid-19. Tím může upustit od surovosti a náboje, se kterým jsem busty tvořila.

7. Seznam použitých zdrojů

a) Knižní a periodická literatura

Freud, Sigmund: Výklad snů, vydáno: 2005, Nová tiskárna Pelhřimov, ISBN: 80-86559-16-5.

Pessoa, Fernando: Kniha neklidu, vydáno: 1999, Alois Hynek, ISBN: 80-86202-55-0.

Orvell, Georg: 1984, vydáno: 2014, Argo, ISBN: 978-80-257-1325-9.

b) Internetové zdroje

Zdroj z 2. 7. 2020

<https://citaty.net/autori/sigmund-freud/?page=3>

8. **Resumé/ Abstract**

This site-specific installation consists of several vital elements.

The construction of 14 plaster busts has been made of jute and wires. The surface has been textured using several tools, e.g. knives, chisels, drills and gravers. The busts have then been painted in several coats of acrylic and tempera paint and finished utilising a parquet lacquer. Plaster is a very absorbent material, therefore colours applied to it tend to be blurry. The final finish eliminates this process and improves the final colour saturation.

The location of the installation is vital as it reflects and underlines the theme of the artwork. The piece has been located in an abandoned and neglected site. The busts are placed on the wall as reliefs in order to achieve the effect of a completed object. The busts symbolise dark aspects of thoughts, this is underlined by the background wall which has been painted black with acrylic paint.

Spray paints have also been used in order to underline the aggressive and expressive nature of a moment in which dark thoughts can cause harm.

The overall effect of the artwork aims to be vibrant and emotional.

9. Seznam příloh

Přílohy 1-6, Prostor instalace, město Hrob (str. 17-22)

Přílohy 7-20, detail bust (str. 23-36)

Přílohy 21-32, foto finální instalace (str. 37-48)

Příloha č. 1, prostor instalace, město Hrob

Příloha č. 2, prostor instalace, město Hrob

Příloha č. 3, prostor instalace, město Hrob

Příloha č. 4, prostor instalace, město Hrob

Příloha č. 5, prostor instalace, město Hrob

Příloha č. 6, prostor instalace, město Hrob

Příloha č. 7, detail busty

Příloha č. 8, detail busty

Příloha č. 9, detail busty

Příloha č. 10, detail busty

Příloha č. 11, detail busty

Příloha č. 12, detail busty

Příloha č. 13, detail busty

Příloha č. 14, detail busty

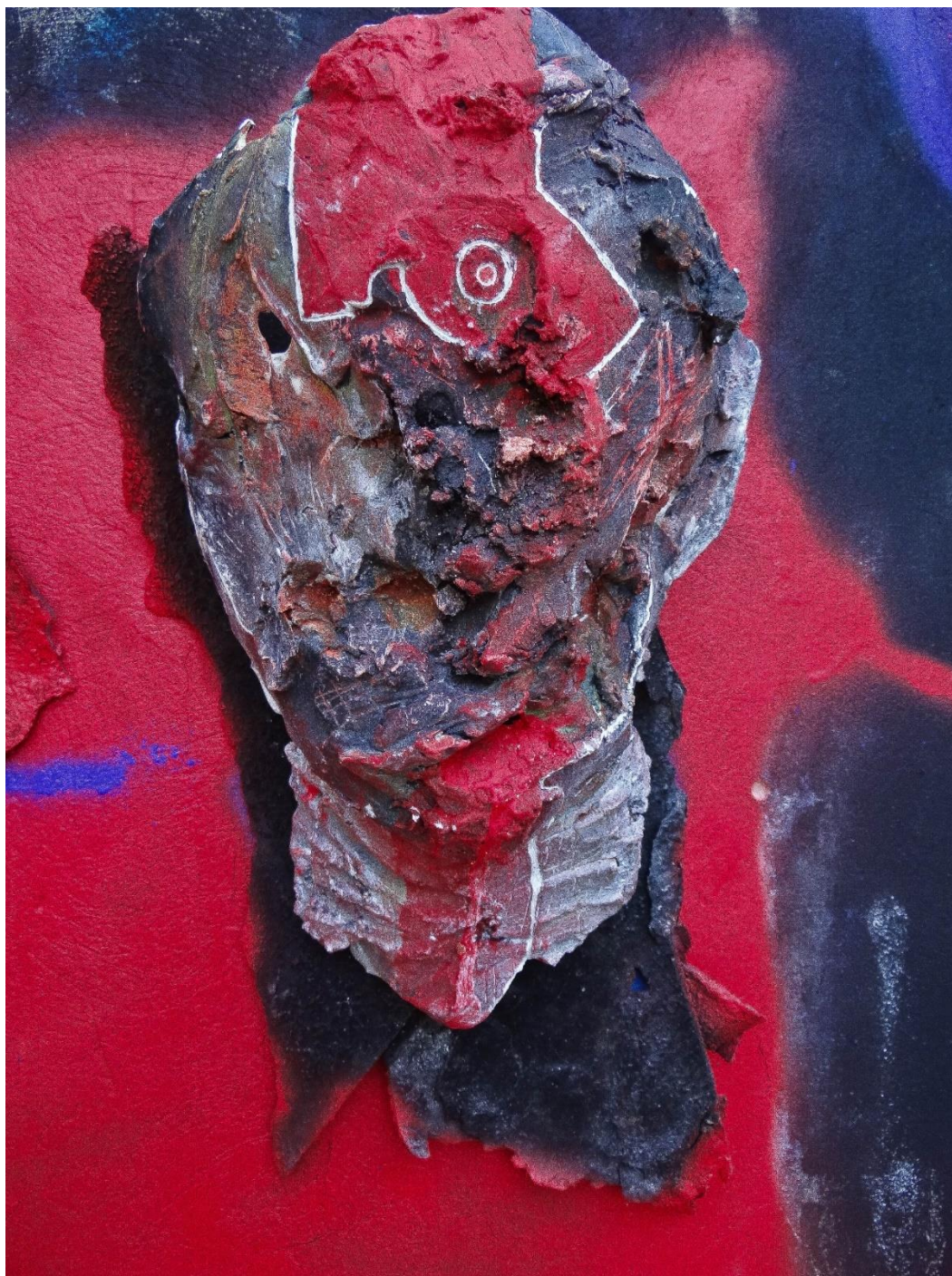
Příloha č. 15, detail busty

Příloha č. 16, detail busty

Příloha č. 17, detail busty

Příloha č. 18, detail busty

Příloha č. 19, detail busty

Příloha č. 20, detail busty

Příloha č. 21, foto instalace

Příloha č. 22, foto instalace

Příloha č. 23, foto instalace

Příloha č. 24, foto instalace

Příloha č. 25, foto instalace

Příloha č. 26, foto instalace

Příloha č. 27, foto instalace

Příloha č. 28, foto instalace

Příloha č. 29, foto instalace

Příloha č. 30, foto instalace

Příloha č. 31, foto instalace

Příloha č. 32, foto instalace

